

Horfumst í augu við framtíðina

- **Ný tegund af lífslíkum**

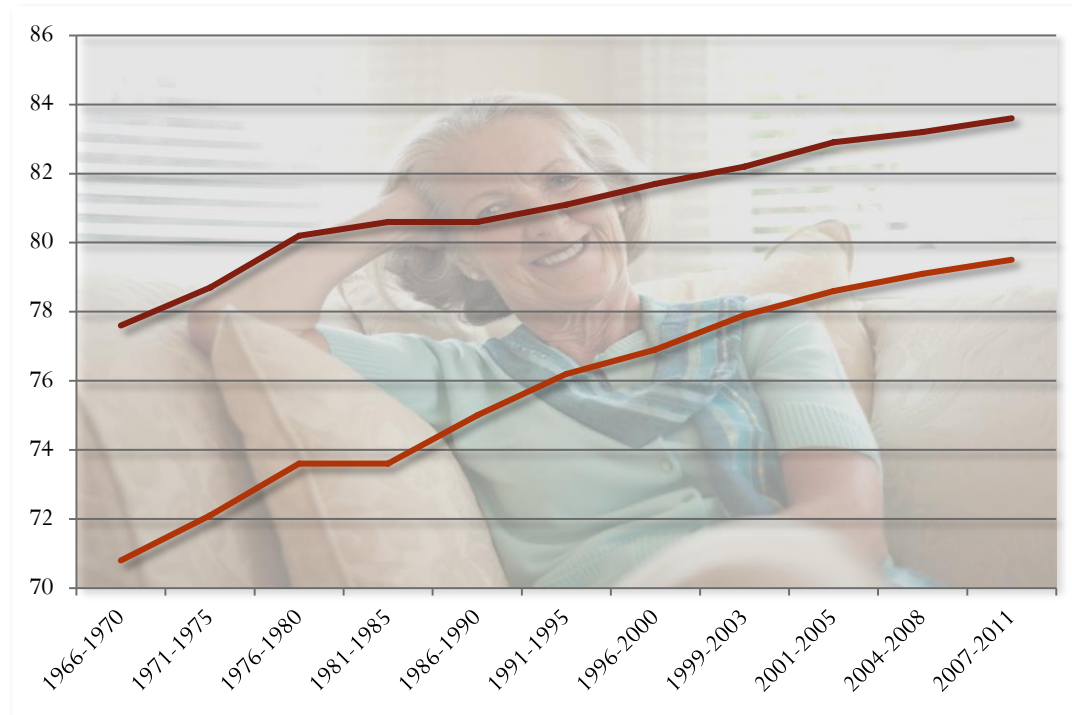
**Sjóðfélagafundur í
Gildi**

19. nóvember 2015

Benedikt Jóhannesson

Meðalævin lengist sífellt

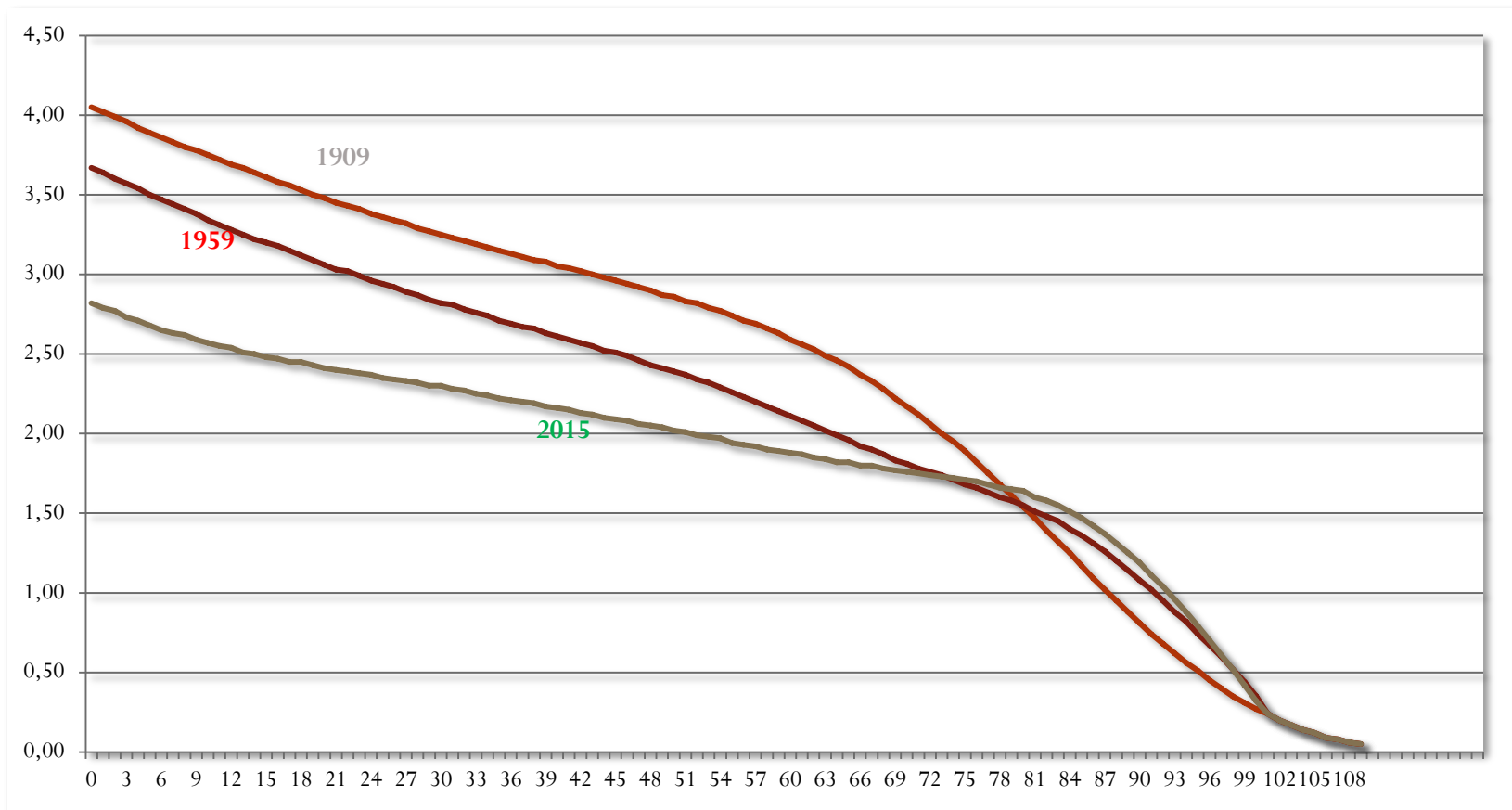
Meðalævilengd kvenna (efri) og karla (neðri) skv. töflum FÍT 1971-2011

Á þriggja ára fresti eru gefnar út nýjar lífslíkutöflur af FÍT

- Þær eldast illa
- Fyrirsjáanlegt er að í hvert skipti sem nýjar töflur koma út verði staða sjóðanna verri en áður
- Oft hafa þessar töflur kallað á aðgerðir eins og skerðingar á réttindum
- Ef við vitum að von er á slíku, hvers vegna ekki að gera ráð fyrir því strax
- Þess vegna hafa tryggingastærðfræðingar um allan heim gefið út nýja tegund af töflum sem eru stöðugar um langa framtíð

Munurinn á ólifaðri meðalævi kynja – árg. 1909, 1959 og 2015

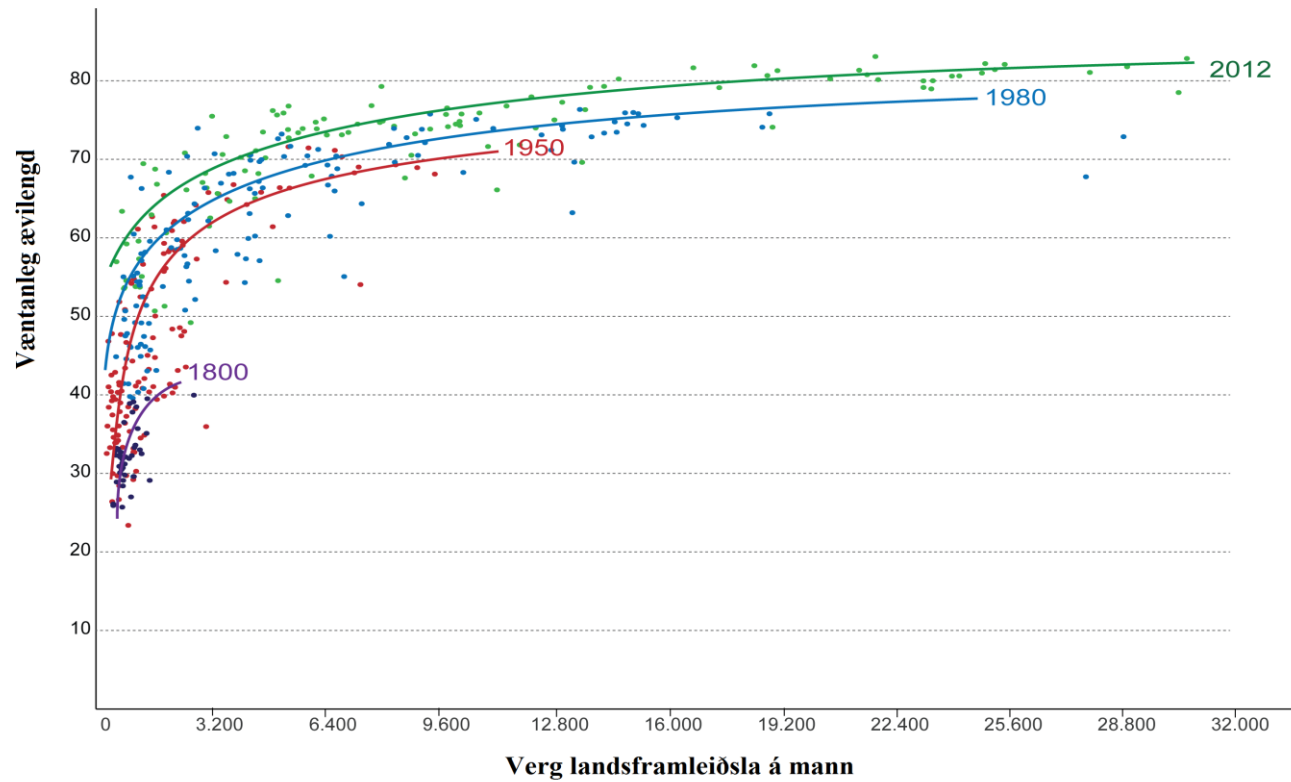
Ævi karla hefur lengst um...

- Tvo og hálfan mánuð á ári *eða*
- 11 vikur á ári *eða*
- 77 daga á ári *eða*
- sex daga á mánuði *eða*
- fimm klukkustundir á viku *eða*
- 44 mínútur á dag *eða*
- eina mínútu og 50 sekúndur á klukkustund

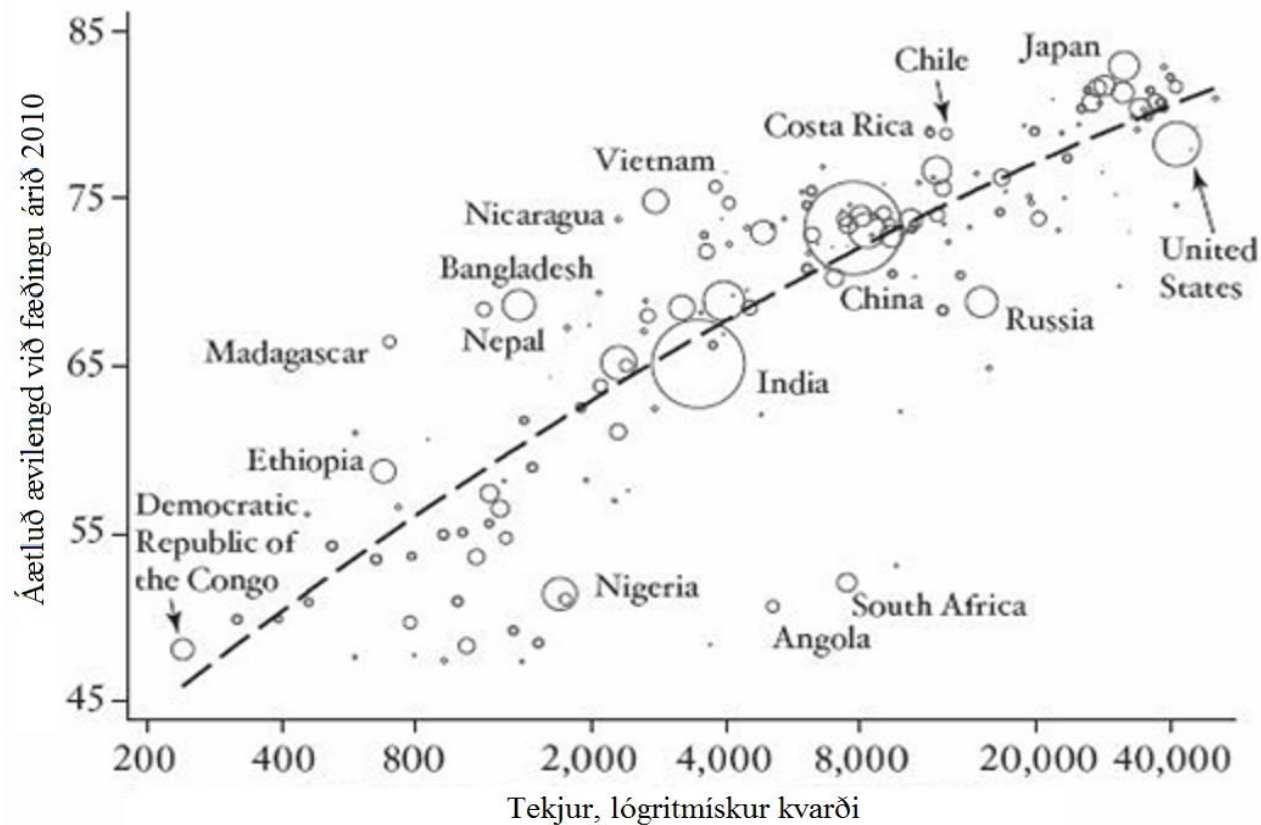
Petta leiðir til þess að ...

- Með lengingu ævinnar hefur fylgt betra heilsufar
- Ævilengd í fullu fjöri hefur lengst eins og ævin í heild

Lífslengd og þjóðartekjur

Pegar þjóðartekjur tvöfaldast

... lengist lífið um 5-6 ár

•TALNAKÖNNUN HF

Petta leiðir til þess að ...

- Skuldbindingar hækka alltaf í hvert skipti sem ný lífslíkutafla er reiknuð
- Ef ávöxtunin er ekki meiri en 3,5% að meðaltali þá þarf að skerða réttindi

Petta leiðir til þess að ...

- Skuldbindingar hækka alltaf í hvert skipti sem ný lífslíkutafla er reiknuð
- Ef ávöxtunin er ekki meiri en 3,5% að meðaltali þá þarf að skerða réttindi

Erlendis hafa menn brugðist við með því að ...

- Reikna töflur þar sem gert er ráð fyrir því að dánartíðni haldi áfram að lækka og meðalævi að lengjast
- Þetta hefur til dæmis verið gert í
 - Bretlandi
 - Danmörku
 - Noregi
 - Svíþjóð
 - Hollandi

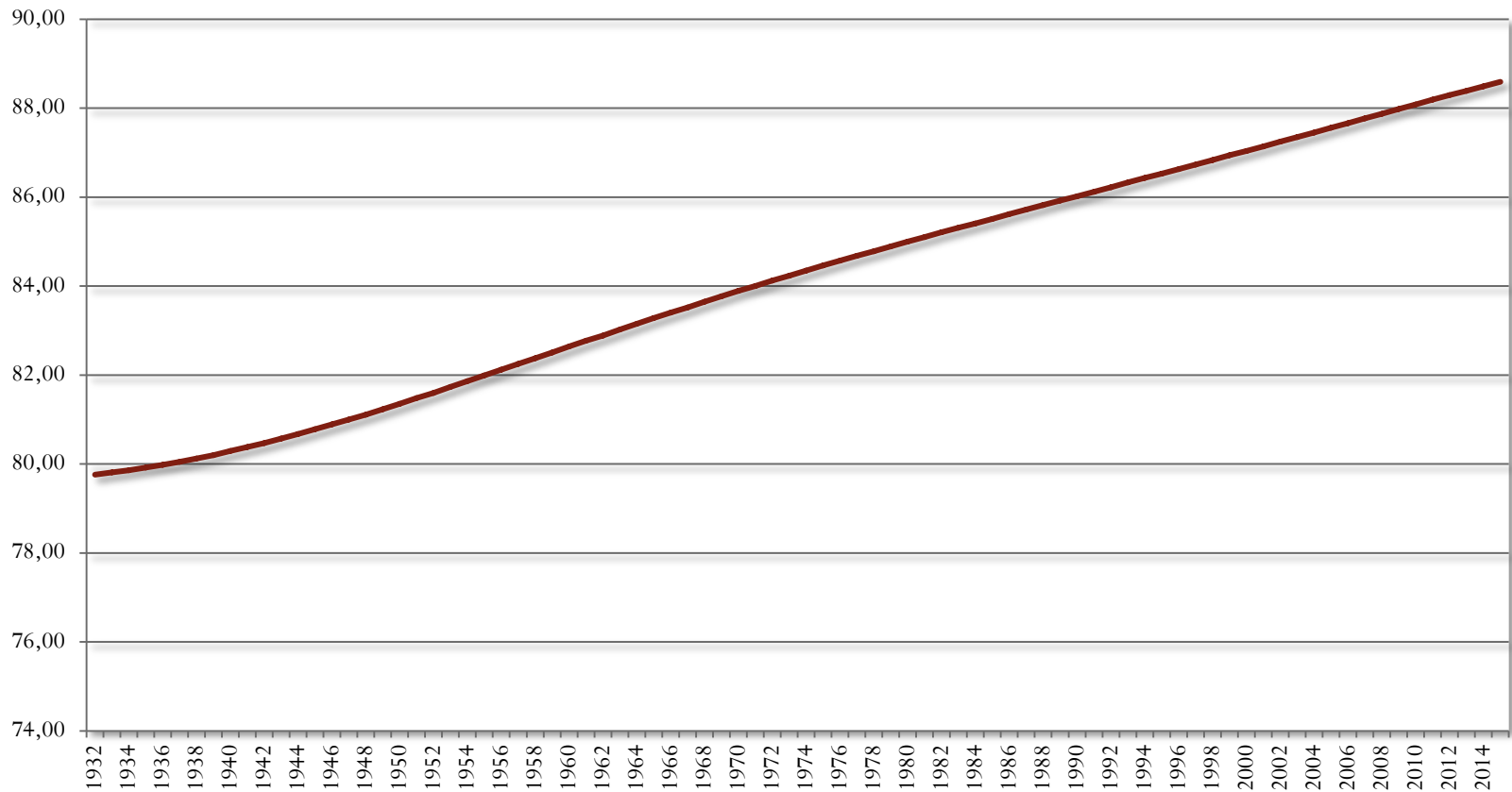
Þessar breytingar verða til þess að réttindi eru ofmetin

- Réttindi sem áttu að endast í 15 ár þurfa kannski að endast í 20 ár eða lengur
- Í nýrri tegund af töflum er notað spálíkan um það hvernig þróunin heldur áfram næstu áratugi. Horft er áfram í stað þess að horfa aðeins um öxl
- Þetta mun leiða til þess að sýnilegur verður halli á flestum eða öllum lífeyrissjóðum

Nýjar töflur íslenskra tryggingastærðfræðinga

- Í raun er sérstök tafla fyrir hvern árgang, þar sem gert er ráð fyrir lengingu ævinnar.
- Í mati á stöðu og afkomu sjóðanna skiptir mestu hvernig staðan er metin næstu 30 til 50 ár.
- Nokkur líkön voru prófuð sem byggja öll á svipaðri þróun næstu 30-40 ár en mismunandi forsendum eftir það, en áhrif reyndust svipuð.

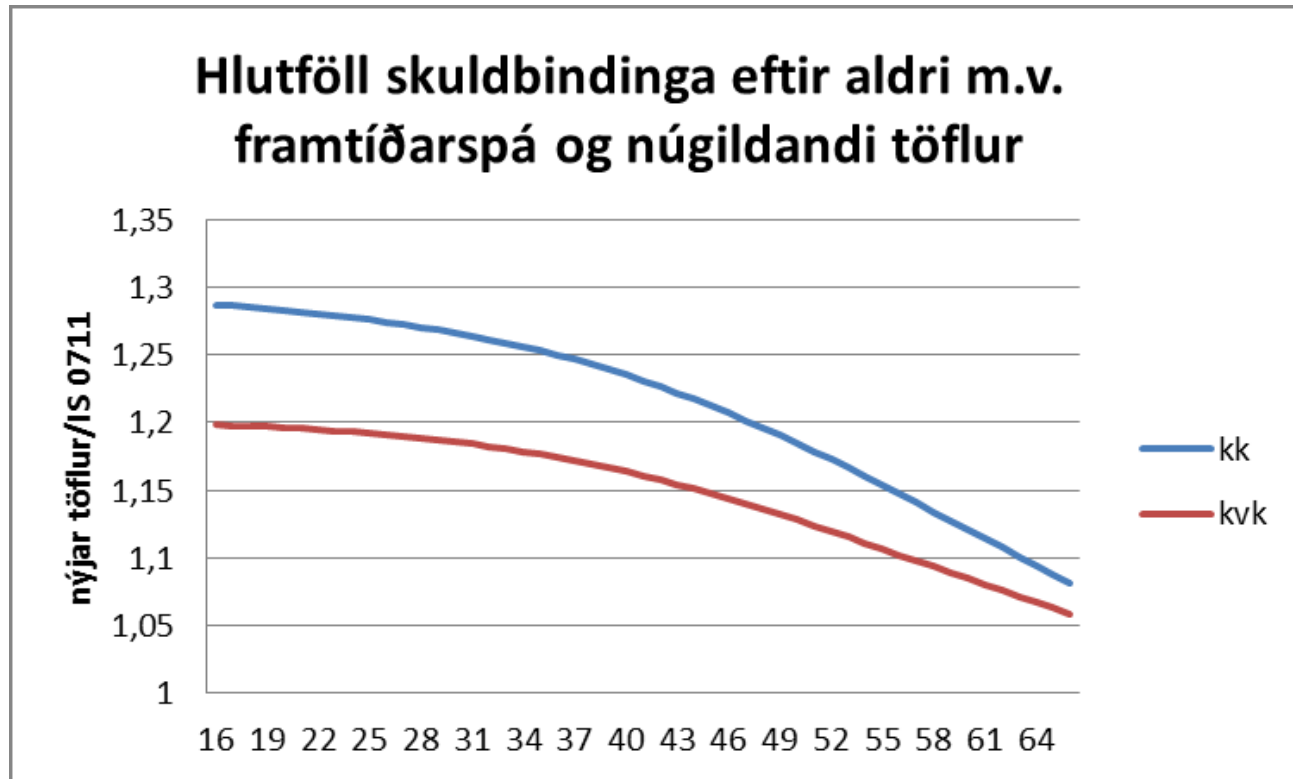
Meðalævi karla við fæðingu – nýjar líkur. Mismunandi ævilengd fyrir hvern árgang

Hvenær geta nýfæddir búist við að verða 100 ára samkvæmt þessu?

- Fjölmiðlar hafa sagt að börn fædd eftir aldamótin 2000-2001 gætu búist við að verða 100 ára. Það er rangt.
- Samkvæmt þeirri hækkun sem er nú milli ára ættu íslenskar stúlkur fæddar árið 2122 að ná þessum áfanga og piltar fæddir árið 2129.
- Árið 2160 gætu karla búist við að verða jafngamlir og konur eða 103 ára!
- Vangaveltur af þessu tagi skipta þó litlu við úttekt á lífeyrissjóðum árið 2015.

Áhrif nýrrar tegundar af lífslíkum á skuldbindingar

Hækkandi lífaldur kallar á mótvægisaðgerðir

- Skuldbindingar lífeyrissjóða gætu hækkað um 8-15%
- Mismunandi eftir samsetningu aldurs og skiptingu milli kynja
- Búið er að reikna alla lífeyrissjóði nú í vor og sumar skv. nýjum líkum
- Áætlað að bregðast við með mótvægisaðgerðum á næsta ári. Sjóðir teknir út formlega m.v. nýjar líkur vorið 2017 (m.v. árslok 2016)

Hugsanlegar mótvægisaðgerðir

- Hækkun eftirlaunaaldurs
- Hækkun iðgjalda
- Minni réttindi – lægri lífeyrir

- Í öllum tilvikum er verið að bregðast við raunveruleikanum. Því fyrr sem það er gert, því léttara verður að ná utan um málið

Hjá ríkinu er talað um

- Hækkun lífeyrisaldurs hjá TR
- Úr 67 í 70 ár í áföngum
- Notuð yrði sama aðferð við hækkun eftirlaunaaldurs og hjá lífeyrissjóðunum
- Lífeyrir almannatrygginga óbreyttur

Líklegast er að

- Lífeyrisaldur verði hækkaður um tvo mánuði á ári frá 2017 til 2028
- Eftir það verði hækkunin einn mánuður á ári
- Þetta þýðir að árið 2019 væri viðmiðunaráldur 67 ár og fjórir mánuðir hjá þeim sjóðum þar sem hann er nú 67 ár og samsvarandi hækkun hjá öðrum sjóðum

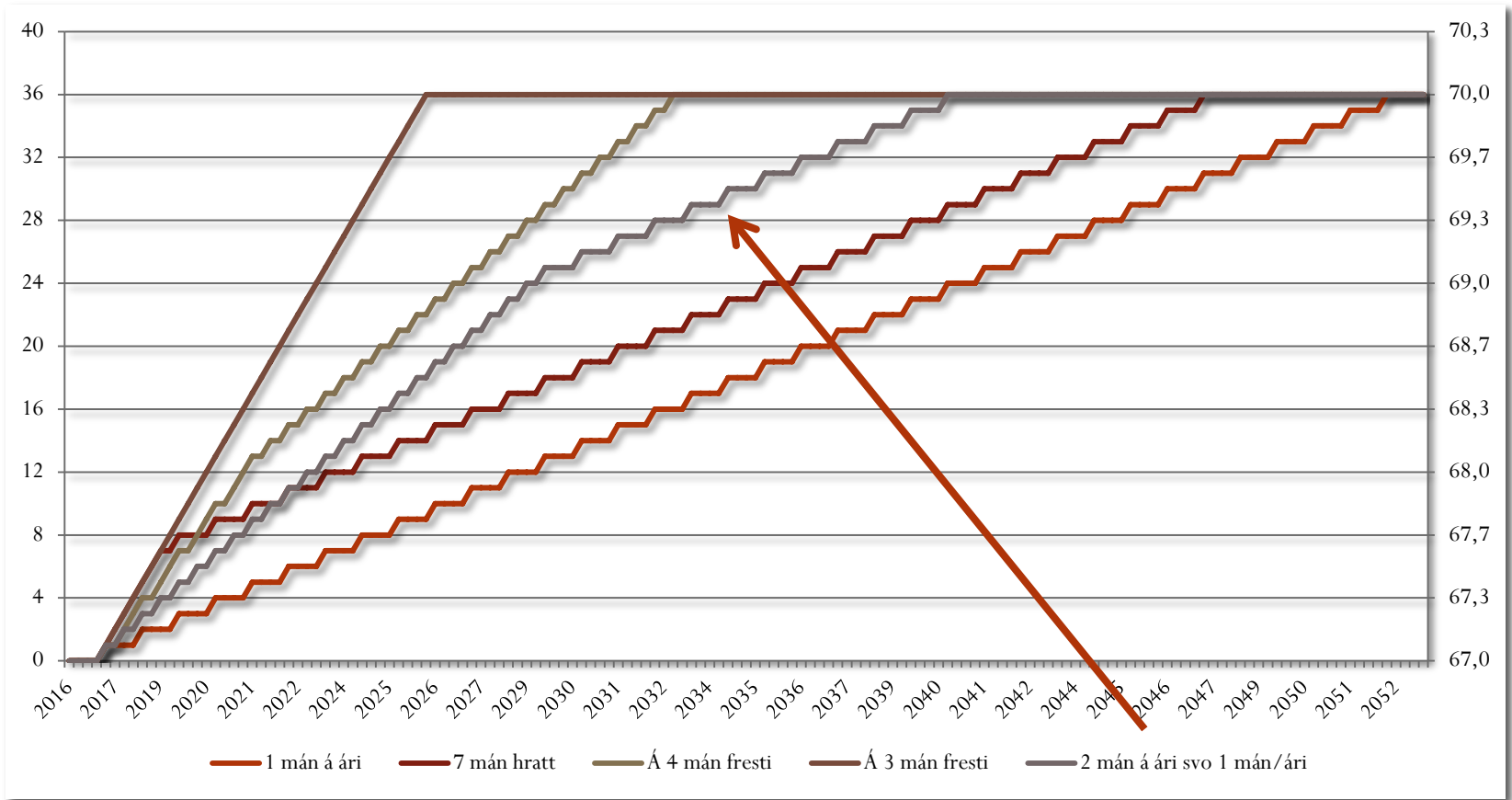
Hugarfarsbreytingar er þörf

- Meiri sveigjanleiki þarf að vera á vinnumarkaði um hvenær menn fara á lífeyri
- Pétur Blöndal vildi að menn fengju að vinna til 80 ára ef þeir hefðu vilja og getu til þess

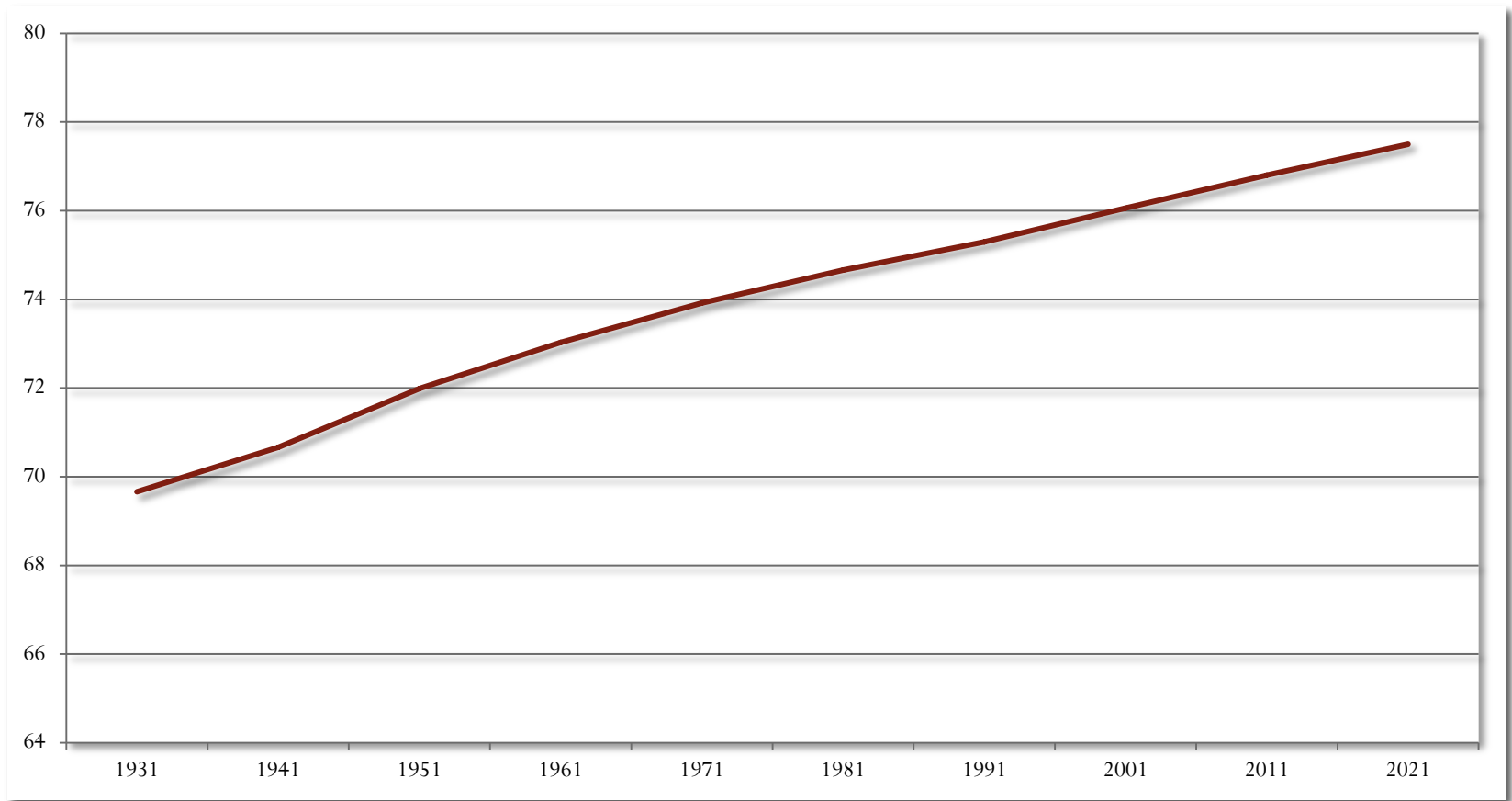
Lífeyriskjör jöfnuð hjá því opinbera og á almennum markaði

- Talað um að greitt verði vegna allra 15,5% í lífeyrissjóð eins og nú er gert í A-deild LSR. Þetta á að nást hratt
- Ríkið lækki etv tryggingagjald á móti

Áhrif mismunandi aðferða við hækkun lífeyrisaldurs (hækkun í mánuðum)

15 ár eftir ólifuð? Aldur karla

Því fyrr sem brugðist er við –
þeim mun minna vex hallinn

